

CELOVČEVENSKI

vestnik

Letnik XXIV.

Celovec, petek, 19. september 1969

Štev. 37 (1421)

Združeni narodi ogledalo današnje stvarnosti

Na sedežu Združenih narodov v New Yorku se je te dni začelo letošnje 24. zasedanje glavne skupščine OZN, svetovne organizacije, o kateri lahko brez pretiravanja trdimo, da je ogledalo današnje stvarnosti v svetu.

Se tik pred začetkom zasedanja so se v palači na East Riverju prevekali o vprašanju, ali vlada danes v svetu kriza zaupanja v OZN ali pa kriza razumevanja svetovne organizacije. Razpravo je spodbudilo letošnje zasedanje glavne skupščine, na katerem pričakujejo več kot samo rutinsko obravnavanje blizu sto vprašanj, kolikor jih je na dnevnem redu tega zasedanja.

Svetovna organizacija se namreč bliža svoji 25-letnici obstoja (ta jubilej bomo obhajali prihodnje leto), to pa je tudi priložnost za mnoga razmišljanja o njeni nadaljnji usodi.

Ljudje, ki sodijo, da vlada v svetu kriza zaupanja v OZN, navajajo naslednje razloge: neučinkovitost in pogosta nemoč svetovne organizacije, da bi zagotovila spoštovanje in uveljavljanje svojih sklepov. O tem je lahko slišati precej krepkih izrazov, prav nič laskavih primerjav in mračnih napovedi.

Nekateri navajajo nasprotno razlogo, da OZN ni supernationalna organizacija, v najboljšem primeru je nekakšen svetovni parlament, toda brez zakonodajne oblasti. Vendar ji je uspelo ohraniti dinamičnost in ustvariti pomembne instrumente za sodelovanje in za napredek na območju dekolonizacije, človekovih pravic, modifikacije mednarodnega prava itd.

To pa kaže, da bi prej utegnili vladati kriza v razumevanje OZN. Ljudje, ki tako sodijo, valijo krivdo na novinarje. Baje novinarji niso točno pojasnili javnosti, zakaj se Združeni narodi ne ukvarjajo z vojno v Vietnamu, zakaj ne morejo storiti nič več od tistega, kar delajo na Srednjem vzhodu, zakaj poteka razoroževanje tako počasi in zakaj Združeni narodi ne morejo bolj pomagati državam v razvoju.

Na sedežu OZN pa je mogoče srečati tudi ljudi, ki mislijo, da ne gre niti za krizo zaupanja niti za krizo razumevanja Združenih narodov. Pravijo takole: Kakršen je svet in kakršni so odnosi v njem, taki so tudi Združeni narodi. Vendar pa se razhajajo njihove ocene o tem, kakšen je svet, v katerem živimo, ob tem pa tudi kaj bi Združeni narodi lahko napravili več na svetu kot sedaj.

Pri tem najpogosteje omenjajo politično stvarnost. Nekateri si jo razlagajo kot odnos sil v svetu, ki ga merijo z bruto narodnim dohodkom ter z vojaško močjo. To so brez dvoma dejstva, ki jih ni mogoče spregledati in ki se odražajo v strukturi, pa tudi v dejavnosti svetovnega parlamenta. So pa tudi še druge stvarnosti v svetu, kakor so boj za neodvisnost, za samoodločitev, težnja po miru in po odpravi revščine. Politična volja, odločnost in celo pripravljenost na žrtve so v imenu teh stvarnosti pokazale, da se je mogoče upreti tako vojaški moči kakor gospodarskemu pritisku.

Obe stvarnosti pa so pred tem zasedanjem glavne skupščine vse bolj občutili v Združenih narodih. Lahko trdimo, da obstaja ena skupna točka: Vsi sprejemajo načela, na katerih temelji ustanovna listina. Politični boj — od problema vojne in miru do problemov s področja človekovih pravic — je usmerjen v akcijo za dosledno izvajanje teh načel. To pa že zahteva veliko naporov miroljubnih sil.

Pereči svetovni problemi

v luči izjav glavnega tajnika OZN

Na predvečer otvoritve zasedanja letošnje glavne skupščine OZN je imel generalni tajnik svetovne organizacije U Tant tiskovno konferenco, na kateri je govoril o perečih svetovnih problemih.

Glede splošnega položaja na svetu je U Tant dejal, da je sedanja mrtva točka, na kateri se nahajajo mednarodni odnosi, velika tragedija, ker iz dneva v dan raste nevarnost jedrske vojne. Strah pred uničenjem sveta bo odpravljen samo tedaj, ko se bodo jedrske sile sporazumele za razorožitev. U Tant je obžaloval, „da smo sedaj še vedno priča oboroževalni tekmi“ ter poudaril, da je človeštvo danes na kritičnem razpotju, ker že več kot leto dni ni bil storjen niti korak

naprej po poti nadzorstva nad orožjem. „Izbira, pred katero se danes nahaja svet, je med oboroževalno tekmo in med splošno razorožitvijo, katero so Združeni narodi priporočili že pred desetimi leti.“

Ko je govoril o položaju na Srednjem vzhodu, je U Tant znova pozval štiri velesile, naj skličejo konferenco za mir v tem delu sveta. Pri tem je opozoril, da je tako konferenco predlagal že pred letom dni, vendar je velike sile še vedno niso sklicale. Pa tudi sedaj te sile očitno niso naklonjene taki konferenci, kajti nekateri predstavniki velikih sil so mu dali razumeti, da sedaj ni najbolj primeren čas za tako akcijo. Nadalje je U Tant izjavil, da trenutno tudi ni mogoče govoriti o neposrednih razgovorih med Izraelom in arabskimi deželami, pač pa je po njegovem mnenju ureditev vprašanja Srednjega vzhoda še vedno možna na osnovi resolucije varnostnega sveta iz novembra leta 1967.

Glede vietnamskega vprašanja pa je U Tant dejal, da na splošno gleda optimistično na vietnamsko krizo. Izrazil je prepričanje, da bo vietnamskemu ljudstvu omogočeno, da samo odloča o svoji usodi. Obstajajo znaki, je poudaril glavni tajnik OZN, da bo prišlo do tega; dve leti sta že bili uresničeni — prekinjeno je bilo bombardiranje Severnega Vietnama in v Parizu se je začela konferenca med štirimi prizadetimi.

Letošnje zasedanje glavne skupščine OZN bo drugič v zgodovini svetovne organizacije potekalo pod vodstvom ženske. Za predsednico je bila namreč izvoljena 41-letna pomočnica liberijskega zunanjega ministra Elizabeth Brooks.

Uradne glasovnice

za volitve
v delavsko zbornico

V nedeljo in ponedeljek bodo v Avstriji volitve v delavsko zbornico, torej v ustanovo, ki zastopa delojemalce — delavce in nameščencev. Volivno pravico imajo vsi delojemalci, ki stojijo v rednem delovnem razmerju, seveda pod pogojem, da so pravočasno poskrbeli za vpis v volilni seznam. Vsi volilni upravičenci so v teh dneh prejeli obvestilo, na katerem voliču morajo oddati svoj glas.

Pri letošnjih volitvah v delavsko zbornico bodo prvič na razpologo uradne glasovnice, na katerih so v določenem vrstnem redu navedene vse volilne skupine. Na Koroškem se za glasove poteguje skupno pet takih skupin: na prvem mestu je socialistična frakcija, na drugem ÖVP-jevska in na tretjem FPÖ-jevska skupina, na četrtem mestu je komunistična „Sindikalna enotnost“, zadnje mesto pa zavzema strankarsko neodvisna lista. Volilni upravičenec mora prečrtati krog pri tisti skupini, kateri hoče dati svoj glas.

V ta boj stopajo proti z združenimi močmi nevroščene države. Mnogi pričakujejo, da bo njihovo prihodnje zbiranje v OZN, z namenom, da bi strnili skupna prizadevanja za krepitev Združenih narodov in njihove vloge v svetovnih zadevah, vneslo več svežine in razgibanosti v delo svetovne organizacije.

Nekateri mislijo, da je to morda zgodovinska priložnost nevroščenih, da bodo lahko skupaj z drugimi pripomogli k ponovnemu zaupanju v Združene narode. Za to obstajajo stvarne možnosti. Osnovna prizadevanja bodo tudi zdaj usmerjena k še vedno oddaljenemu cilju — miru, neodvisnosti in napredku za vse. Gibanje v tej smeri bi se lahko začelo na tem zasedanju; to bi bilo gibanje za konec krize zaupanja in razumevanja OZN.

Se pripravlja spet napad na dvojezično šolstvo?

Iz poročil v dnevnem tisku je razvidno, da se je koroška deželna vlada na svoji seji v torek bavila tudi v vprašanju dvojezičnega šolstva na Koroškem. Šlo je za interpelacijo FPÖ-jevskih poslancev, ki so 22. maja letos v parlamentu na Dunaju nastopili proti zakonitemu določilu, po katerem morajo vodje in učitelji na dvojezičnih šolah na južnem Koroškem imeti učno usposobljenost za slovenščino. Do navedene interpelacije v parlamentu je prišlo na podlagi resolucije, ki jo je na svojem občnem zboru 26. aprila tega leta sprejel koroški „Heimatsdienst“.

Kakor je slišati, so se glede „reševanja“ tega vprašanja pojavili med Dunajem in Celovcem spet različni pogledi, kakor si očitno tudi še niso edini glede pristojnosti. Pač pa izgleda, da so tako na državni kot na deželni ravni prepričani o „potrebi“ rešitve, saj končno prihaja tozadevna zahteva tudi tokrat iz krogov, ki so si v narodnostni politiki na Koroškem že vedno z uspehom lastili odločilno besedo.

Ne enemu in ne drugemu pa verjetno ne pride na misel, da bi se pozanimal za mnenje tistih, za katerih življenjska vprašanja gre — to je neposredno prizadete slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Pa kaj bi se temu čudili, saj takšna je koroška stvarnost, ki je ne oblikujejo lepe izjave na uradnih mestih, marveč slaba dejanja nepoboljšljivih šovinistov.

Sovjetsko-kitajsko srečanje je presenetilo mednarodno javnost

Povsem nepričakovano celo za najvišje politične kroge v svetu se je predsednik sovjetske vlade Aleksij Kosigin na povratku iz Hanoja, kjer se je udeležil pogrebnih svečanosti za umrlim severovietnamskim predsednikom Ho Ši Minhiam, ustavil v Peking in se skoraj štiri ure pogovarjal s predsednikom kitajske vlade Ču En Lajem. Da je do tega sesanka prišlo res povsem nepričakovano, pove že dejstvo, da Kosigin ni odpotoval v Peking takoj iz Hanoja (kjer znaša razdalja 3000 km), marveč se je za polovane odločil šele v Tadžikistanu, od koder je Peking oddaljen 10.000 kilometrov.

Po prvem presenečenju so v političnih središčih sveta razgovor Kosigina in Ču En Laja pozdravili kot razveseljiv dogodek, zlasti ker je

do tega srečanja prišlo v trenutku, ko so se odnosi med Sovjetsko zvezo in LR Kitajsko znašli na točki nevarne zaostritve. Seveda ni pričakovati, da bi bila nevarnost s tem tudi že odstranjena. Tudi še ni vidnih znamenj, ki bi pričala, da pomeni Kosiginov obisk radikalno spremembo v sovjetsko-kitajskem ozračju. Vendar pa si politični opazovalci zastavljajo vprašanje, ali pomeni ta obisk morda prvi korak k izboljšanju odnosov med obema državama. Taka preusmeritev bi bila vsekakor razveseljiva — ne samo za obe prizadeti državi, marveč za ves svet.

Medtem pa se na Kitajskem temeljito pripravljajo na velike slavnosti, ko bodo 1. oktobra obhajali 20-letnico proglačitve ljudske republike.

Mladina mora biti zvest branilec svobode in pravic svojega naroda

Z veliko slavnostjo v Kozjim je mladina Slovenije minulo nedeljo proslavila 50-letnico ustanovitve SKOJ (Zveze komunistične mladine Jugoslavije — op. ured.) in KPJ. Okoli 15.000 mladih ljudi se je zbralo na prireditvi, kjer so s pesmijo, glasbo, raznimi športnimi in drugimi manifestacijami ter predvsem s cvetjem in zastavami obhajali jubilej pomembnih dogodkov v zgodovini slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov.

Na proslavi, na katero so bili povabljeni tudi zastopniki naše mladine, je imel slavnostni govor Edvard Kardelj. Uvodoma je orisal revolucionarno vlogo Skoja v nedavni preteklosti Jugoslavije, ko je v najhujših trenutkih ravno mladina zavzemala položaje na najtežjih področjih boja. Podčrtal je ogromno žrtev krvi, ki jo je dal SKOJ načelu mlade generacije branilcev svojega naroda in borcev za nov svet.

Ko je potem prešel na današnji položaj, je Kardelj ugotovil, da niti Marx, niti resnični revolucionarji, niti jugoslovanska revolucija niso nikoli obljubljali „raja na zemlji“, marveč so vedno opozarjali delovne ljudi, da razvoj in napredek družbe nimata konca in da torej tudi ni dokončnega modela idealne socialne pravičnosti in idealne svobode. „Revolucija pa je zrušila svet kapitalističnega izkoriščanja, politične tiranije in nacionalnega zatiranja ter omogočila delovnim ljudem, da sami odločajo o pogojih in sredstvih svojega dela in da tako osvobajajo pota za nenehen nadaljnji napredek socialnih, humanih in demokratičnih odnosov med ljudmi.“

To svojo obljubo — kakor je ugotovil Kardelj — je jugoslovanska revolucija povsem izpolnila, kajti dosledneje in v večji meri kot kdaj koli po svetu ji je uspelo uresničiti načelo „tovarne delavcem, zemljo tistim, ki jo obdelujejo“, se pravi: dala je upravljanje s sredstvi in sadovi dela v roke tistim, ki delajo. Tempo razvoja v Jugoslaviji je bil hiter in Jugoslavija spada med štiri ali pet držav na svetu, ki so dosegle v povojnem razdobju najhitrejši tempo gospodarskega razvoja, kar je

nedvomno velik uspeh socialistične, samoupravne ureditve njene družbe.

V tej zvezi je Kardelj govoril tudi o demokratičnih in socialističnih odnosih v družbi in ugotovil, da sta napredek in razvoj demokracije prav toliko odvisna od utrditve in napredka socializma ter socialističnega samoupravljanja, kolikor je napredek socializma odvisen od razvoja njegove lastne demokracije. „Do kraja se je treba zavedati naslednje resnice: ni napredka socializma brez napredka njegove demokracije, toda tudi ni demokracije brez krepitve socializma in socialističnega samoupravljanja.“

Kardelj je omenil tudi razne skupine ljudi, ki skušajo napadom na socialistične samoupravne in demokratične pridobitve revolucije dati ideološko ter politično argumentacijo. V resnici — je naglasil — pa gre za to, če bo na podlagi pridobitev revolucije šla družba v Jugoslaviji naprej v političnem in kulturnem interesu človeka, ali pa se bodo krmila družbe polastile sile v drugačnim interesu — to so ali sile državno-lastniškega birokratizma, ki podrejuje človeka višjim interesom države, ali pa ostanki stare družbe, ki žele potisniti kolo zgodovine nazaj.

„Mlade generacije socialistične revolucije,“ je v svojem govoru poudaril Edvard Kardelj, „morajo biti zvest branilec svobode, pravic in bodočnosti svojega naroda. Pri tem pa ne smejo zgubiti spred oči, da nacionalistična sebičnost ter egocentrižem in zapiranje pred drugimi narodi ne samo ni uspešna obramba svobode in napredka lastnega naroda, ampak to nasprotno spodkopava njegovo notranjo moč in ga slabi v razmerju do drugih narodov. Boj za utrditev varnosti in svobode slovenskega naroda ter za njegov vsestranski napredek mora biti torej v prihodnosti boj za sodelovanje, zblizevanje z vsemi narodi sveta, posebej pa še med narodi Jugoslavije, ki jih tako tesno povezuje zgodovinska usoda kakor tudi gospodarski in politični interesi današnjega časa.“

Veliko nepismenih

Kot je razvidno iz zadnjega poročila organizacije Združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo UNESCO, število nepismenih na svetu narašča. V svojem poročilu pravi UNESCO, da bo prihodnje leto na svetu okoli 710 do 810 milijonov nepismenih. Nepismenost je razširjena predvsem v gotovih predelih Azije, Afrike in Južne Amerike. Pa tudi v Evropi nepismenost še ni odpravljena. Veliko je ljudi, ki so obiskali osnovne šole, pa le-teh niso končali ali pa so zopet pozabili priučeno. Ta problem je predvsem akuten na afriških tleh. Podatki UNESCO temeljijo na informacijah, ki jih je organizacija dobila iz 92 držav.

Kljub velikim naporom in kampanjam se število nepismenih ne zmanjšuje. Iz podatkov je razvidno, da bo prihodnje leto skoraj tretjina vsega prebivalstva na svetu nepismena. Če bi podvojili napore za odpravo nepismenosti, bi bilo kljub temu še okoli 700 milijonov nepismenih, pravi poročilo organizacije ZN za prosveto, znanost in kulturo.

Poročilo UNESCO ugotavlja, da je prirastek svetovnega prebivalstva hitrejši, kot pa večanje števila pismenih ljudi. Nekateri strokovnjaki celo trdijo, da so objavljene številke preoptimistične. Za poročilo so namreč uporabili podatke o številu učencev, vpisane v šole, niso pa upoštevali odstotka tistih, ki osnovnega šolanja ne končajo. V Afriki je na primer odstotek tistih, ki končajo osnovno šolo samo 68%. To pomeni, da je veliko otrok, ki so zapustili šolanje in ostali nepismeni.

V okviru programa za razvoj daje UNESCO skupaj z drugimi specializiranimi organizacijami Združenih narodov gmotno in strokovno pomoč mnogim državam pri odpravljanju nepismenosti. Sporočilo UNESCO na koncu opozarja, da je boj proti nepismenosti „bitka, ki še ni dobljena in se lahko zgodi, da bo izgubljena.“

Jubilej gradiščanskih Hrvatov

Hrvaška narodnostna skupnost na Gradiščanskem bo to nedeljo proslavila 40-letnico obstoja „Hrvaškega kulturnega društva za Gradiščansko“. Za gradiščanske Hrvate je to gotovo lep jubilej. S hrvaško manjšino na Gradiščanskem nas vežejo bratski in prijateljski stiki. Že večkrat so se srečali zastopniki koroških Slovencev in zastopniki gradiščanskih Hrvatov, da skupno proučijo položaj obeh manjšin v Avstriji in storijo skupne korake za uresničitev člena 7 avstrijske državne pogodbe. Zbori naših kulturnih društev so bili že nekajkrat v gosteh pri gradiščanskih Hrvatih in tudi obratno.

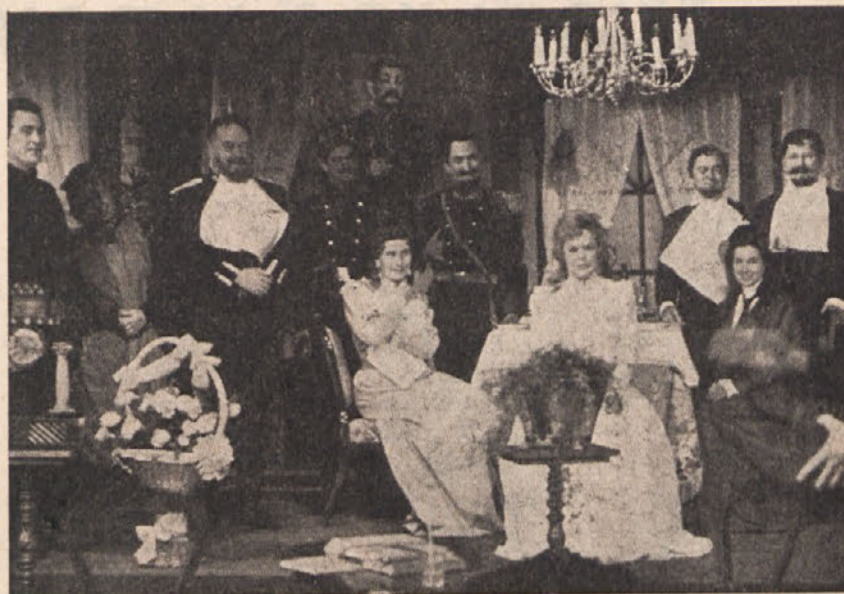
Po razpadu avstro-ogrske monarhije so prišli gradiščanski Hrvati pod avstrijsko republiko. Kmalu po prvi svetovni vojni so začeli razmišljati, kako bi se ohranili. Leta 1921 so nameravali ustanoviti kulturno društvo. Do uresničitve tega načrta takrat žal ni prišlo. Toda leta 1929 so zastavili odločnejše korake. Župnik Martin Meršič in šolski nadzornik Ivan Dobrovič sta ures-

ničila načrte za ustanovitev kulturnega združenja hrvaške manjšine na Gradiščanskem.

Hoteli so ustanoviti tudi lastno fiskarno in v ta namen začeli zbirati denar. Toda neugoden gospodarski razvoj je načrte uničil. Leta 1932 je prvega predsednika Hrvaškega kulturnega društva za Gradiščansko Ivana Dobroviča zamenjal duhovnik in književnik Ignac Horvat. V dobi nacizma je zamrlo delovanje društva. Šele leta 1951 so društvo oživili. Predsednik je zopet postal Ignac Horvat. Razmere po drugi svetovni vojni pa so bile drugačne kot v 1. republiki. Hrvatje so bili razcepljeni na več strank.

Pod predsedstvom prof. Schreinerja so postavili spomenik gradiščanskemu pesniku Mateju Miloradiću. Pod predsedstvom dr. Linzerja so gradiščanski Hrvati s pomočjo ministrstva za prosveto ustanovili v glavnem mestu Gradiščanske tajništvo, katerega naloga je krepitev društvenega delovanja in njegovih organizacij. Sedaj predseduje Hrvaškemu kulturnemu društvu šolski nadzornik Alfons Kornfeind.

Za štirideseto obletnico ustanovitve Hrvaškega kulturnega društva za Gradiščansko bo na Gradiščanskem slovesnost, na katero so povabili tudi zastopnike koroških Slovencev.

„Tri sestre“

v izvedbi mariborskega gledališča

Kot smo poročali v zadnji številki, bo Slovensko gledališče Maribor nastopilo v celovškem Mestnem gledališču z dramo „Tri sestre“ A. P. Čehova. Zadnjič smo nekaj povedali o idejni vsebini drame, danes pa ponovno pustimo spregovoriti L. Smasko, ki je v mariborskem Večeru zapisal o nastopu samem:

Branko Gombač je pripravil navse dostojno postavitev Treh sester. Odločil se je za tako zamisel, ki je obrnila hrbet pretirani čustvenosti in tistemu zastarelemu „čehovljanstvu“ neskončnih premorov in preobloženih razpoloženj, zato pa se je ogrel za modernejšo, dejanje opažajočo, značajne trdnije prijemačo in predvsem osrednjo zamisel dela primerno podčrtnjočo pot. In še nekaj mu je uspelo — skupaj z igralci je pripravil celo vrsto prav uspešnih odrskih likov.

Res, prava panorama posrečenih igralskih kreacij se je ponudila v tokratnih Treh sestrah. Tu je imenitna, tako čudno odsotno-prisotna, pre-

pričljivo trpkost, za zunanjo, rahlo že spranjasto mirnostjo razbohoteno človeškost uspešno skrivajoča se, vsa v otenkih in namigih predstavljena Maša Milene Muhičeve, ki je pokazala nekaj trenutkov neprepričljivosti zgolj v igralsko premalo kontroliranih sklepnih izbruhih. Potem sledijo propadajoči in propadanja dobro zavedajoči se Čebutikin Arnolda Tovornika (kako sugestivno, prav nalezljivo je razmišljal o tem, ali sploh živimo ali pa samo mislimo, da živimo; kako dognano prepričljivo se je požvižgal na vse, kako uspešno je zapeljal barko svoje vloge mimo čeri smešnega v smrdeči pristan grozljive pobotnosti z vsem), na spoznavanje o ničevosti življenja z agresivnostjo do vsega obdajajočega ga reagirajoči Saljoni Marjana Bačka (pomembna vloga, ustvarjena z dognano mešanico brutalnosti, obupa in ostrine, plastičen lik), puhla, primitivna in brezobzirna Natalija An-

(Dalje na 4. strani)

V imenu republike!

Okrajno sodišče Klagenfurt je v kazenski zadevi proti Blažu Singerju zaradi žaljenja časti v tisku po sodniku višjemu svetniku deželnega sodišča dr. Gränitzu v navzočnosti zapisničarice sodnijske praktikantke Steiner, zasebnega tožilca dr. Hansa Steinacherja, njegovega zastopnika dr. Karla Theodorja Mayerja, obdolženca Blaža Singerja in njegovega zagovornika dr. Franca Zwitterja po

javni obravnavi razsodilo: Obdolženec Blaž Singer, 46 let star, por., urednik je kriv,

1. Da je dne 25. 2. 1966 v Celovcu kot odgovorni urednik periodične tiskovine „Slovenski vestnik“ zanemaril skrbnost, ob kateri dolžni uporabi bi bila izostala objava kaznive vsebine v članku

„ZA OSVEŽITEV SPOMINA SE ENKRAT:

Čudne „zasluge“ za Avstrijo“

v izdaji šte. 8 z dne 25. 2. 1966, stran 3, v katerem se zasebni tožilec dr. Hans Steinacher z inkriminiranimi mesti, odn. izmišljenimi sporočili: „Der nach Deutschland ausgewanderte Kärntner Dr. Steinacher, der den unpolitisch arbeitenden Volksbund für das Deutschum im Ausland (VDA) gänzlich in das nationalsozialistische Fahrwasser gebracht hat... Als Hitler an die Macht kam, tauchte plötzlich Herr Dr. Steinacher aus Kärnten bei der NSDAP in Berlin auf. Hatte er selbst Morgenluft gewittert? Hatte der Verein für das Deutschum im Ausland sich des Gutsherrn vom Miklautzhof erinnert? Österreich sollte erobern, gleichgeschaltet und angeschlossen

werden. Herr Dr. Steinacher aus Kärnten war in Berlin... Steinacher ist auch der geschäftsführende Vorsitzende des Beirates des Amtes für Aussenpolitik der NSDAP. Von dieser Stelle aus werden die verschiedenen aussenpolitischen Aktionen gegen Österreich geleitet...“, v tiskovini javno imensko po krivem dolži določenih nečastnih dejanj, ki so pripravna, da ga v javnem mnenju zaničujejo in ponižujejo.

2. Da je dne 10. 6. 1966 v Celovcu kot odgovorni urednik periodične tiskovine „Slovenski vestnik“ zanemaril skrbnost, ob kateri dolžni uporabi bi bila izostala objava kaznive vsebine v članku

denarne kazni v slučaju neizterljivosti na 48 ur zapora za pod 2.) navedeno dejanje na S 100.— (sto šilingov)

denarne kazni v slučaju neizterljivosti na 24 ur zapora, skupno torej na S 300.— v slučaju neizterljivosti na tri dni zapora in po § 389 kazenskega pravnega reda na povračilo stroškov kazenskega postopka v okviru krivdne odločbe.

V smislu § 43 odst. 1 tiskovnega zakona se razsodi na objavo sodbe v 1. ali 2. številki periodične tiskovine „Slovenski vestnik“,

potem ko je sodba postala pravomočna, v obliki, kakor jo predpisuje § 23 tiskovnega zakona. Če se objava v s tem določenih dnevih ne izvede, periodična tiskovina „Slovenski vestnik“ od tega časa naprej ne sme več izhajati.

V smislu § 5 odst. 2 tiskovnega zakona jamči Zveza slovenskih organizacij na Koroškem kot lastnica in izdajateljica nerazdelno z obdolženecem za denarno kazen in stroške kazenskega postopka. V smislu § 41 tiskovnega zakona se razsodi na zapad izdaj šte. 8 in 23 časopisa: „Slovenski vestnik“.

Predlog za priznanje globe se zavrne. Temu nasproti se obdolženec Blaž Singer v smislu § 259, šte. 3 kazenskega pravnega reda

oprosti

od nadaljnje obtožbe, da je s tem, da je dne 10. 6. 1966 v Celovcu kot odgovorni urednik periodične tiskovine: „Slovenski vestnik“ opustil skrbnost, ob kateri dolžni uporabi bi bila izostala objava kaznive

vsebine v članku „Pojasnilo k „popravku“ v izdaji šte. 23 z dne 10. 6. 1966 na strani 4, v katerem se zasebni tožilec z inkriminiranimi mestoma, da je bil pod številko 7.753.917 registriran v članskem seznamu NSDAP, da je njegova nacistična miselnost s knjigama: „Sieg in Deutscher Nacht“ in „Ostlandtagung VDA Pfingsten 1935,“ jasno izpričana, v tiskovini imensko po krivem dolži določenih nečastnih dejanj, katere so pripravna, da ga v javnem mnenju zaničujejo in ponižujejo, storil prestopke po § 30 tiskovnega zakona.

V smislu § 390 kazenskega pravnega reda mora zasebni tožilec dr. Hans Steinacher povrniti stroške kazenskega postopka v okviru odločbe o oprostitvi.

Okrajno sodišče Klagenfurt odd. 12, dne 14. 7. 1967

Dr. Karl Gränitz

Žig: Za pravilnost izstavitve
Bezirksgericht vodja poslovnega oddelka
Klagenfurt podpis nečiljiv

4 BI 572/67

V imenu republike!

Deželno sodišče Klagenfurt kot prizivno sodišče je v kazenski zadevi proti Blažu Singerju zaradi žaljenja časti v tisku po dne 1. 7. 1969 pod predsedstvom višjega svetnika deželnega sodišča dr. Franca Trösterja v navzočnosti sodnikov-prisednikov višjega svetnika deželnega sodišča dr. Rolanda Kuglerja in višjega svetnika deželnega sodišča dr. Ferdinanda Pigneta, zapisničarice pogodbene uslužbenke Anne Stuller, zasebnega tožilca dr. Hansa Steinacherja, njegovega zastopnika dr. Karla Theodorja Mayerja, odvetnika v Celovcu, v odsotnosti obtoženca, vendar v navzočnosti njegovega zagovornika dr. Franca Zwitterja, odvetnika v Celovcu, izvedeni prizivni obravnavi o prizivih obtoženca in zasebnega tožilca proti sodbi okrajnega sodišča Klagenfurt z dne 14. 7. 1967, 12 U 77/66-33, razsodilo:

Priziv obtoženca se v celoti zavrne kot neutemeljen.

V delni ugoditvi prizivu zasebnega tožilca

se odločba o nepriznanju globe razveljavi in razsodi v tem smislu, da se v smislu § 30 odst. 4 tiskovnega zakona obtožencu naloži globa v znesku S 1000.— (tisoč šilingov).

Istovrstno se razsodi, da jamči v smislu § 5 odst. 2 tiskovnega zakona Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, kot lastnica in izdajateljica, nerazdelno z obtožencem tudi za to globo.

V ostalem se priziv zasebnega tožilca zavrne kot neutemeljen.

V smislu § 390a kazenskega pravnega reda morata obtoženec in zasebni tožilec nositi tudi stroške prizivnega postopka v okviru pravnih sredstev, ki so ostala brezuspešna.

Deželno sodišče Klagenfurt kot prizivno sodišče odd. 4, dne 1. 7. 1969

OLGR. Dr. Franz Tröster

„Pojasnilo k „popravku“

v izdaji šte. 23 z dne 10. 6. 1966 na strani 4, v katerem se zasebni tožilec z inkriminiranim mestom, da je bil Standartenführer, v tiskovini imensko brez navedbe določenih dejstev krivi zaničljivih lastnosti in mišljenj. S tem je storil k 1.) in 2.) prestopke po § 30 tiskovnega zakona in se za to po § 30 odst. 4 tiskovnega zakona

obsoja

na dve denarni kazni in sicer za pod 1.) navedeno dejanje na

S 200.— (dvesto šilingov)

Mladi rod v novo leto

Pripraviti učne pripomočke za najmlajše je težko delo. Skozi devetnajst let v Celovcu že izhaja mladinski list Mladi rod, ki je namenjen šoloobveznim otrokom na dvojezičnem ozemlju. Res je, da je bil Mladi rod pred leti obsežnejši in je tudi večkrat prišel med otroke. Letos bo Mladi rod izšel petkrat. Treba pa je omeniti, da je postal pestrejši in bolj uporaben kot učni pripomoček. Tudi prva številka letošnjega letnika je prav posrečena.

Čudno se nam zdi, zakaj glavni urednik večkrat toži o pomanjkljivem sodelovanju. Ali ni v zadnjih letih napravilo znatno število absolventov učiteljskega študija iz slovenščine? In pomislimo, koliko teh učiteljev je prišlo iz slovenske gimnazije! Zakaj ne sodelujejo učitelji v večjem številu pri Mladem rodu? Saj bi list, ki je namenjen naši mladini, s tem postal še bolj pester in zanimiv. Ali zahteva en prispevek za Mladi rod v dveh mesecih za učitelja velikega napora? Ne moremo si tega misliti. Če zahteva učitelj sodelovanje in določen delovni napor od otrok v šoli, potem lahko pričakujemo, da se sam ne bo izogibal malemu delu. Sodelovanje pri Mladem rodu ni delo v korist glavnemu uredniku, temveč je treba to sodelovanje gledati iz vidika koristi za šoloobvezne otroke. Skrb za napredovanje in duhovno rast mladine pa mora biti vrhovno vodilo učiteljev.

ROČICA — MOŠČENICA

Dve imeni in kako lepo se zlagata. Prvo ime je vas v kotmirški fari, drugo ime pa nosi vas v fari Bilčovs. Razdalja od ene do druge bo približno 14 km, pa kaj je to danes pri teh modernih prometnih vozilih, kar je še pred nedavnim časom pomenilo par ur hoda. Danes take razdalje prevoziš v dobri četrt uri.

Modernizacija je približala zgoraj imenovana kraja tako, da se je zblížalo tudi dvoje mladih src. In tako smo imeli v nedeljo 14. 9. 1969 v Bilčovsu veselo poroko. Bila sta to nevesta Micka Schöffmann pd. Krdevova na Moščenci in ženin Alfonz Strugar pd. Malej na Ročici. Pri pd. Maleju je pred enim letom umrl oče, gospodar Malejeve kmetije, vsi smo ga poznali in spoštovali kot poštenega in zavednega Slovence. Mladi gospodar Alfonz je nujno potreboval mlado gospodinjico in res je dobil pridno in pošteno Krdevovo Micijo.

Poroka mladega para je bila v Bilčovsu, kjer je cerkvene obrede lepo opravil gospod župnik Kassel. Novoporočencema so med poročnimi obredi še olepšali cerkveno opravilo pevke in pevci tukajšnjega mešanega zbora z izredno lepim petjem. Po poroki se je povorka sedemdesetih svatov in mnogih drugih gostov podala k Miklavžu, kjer jih je gostilničar Hanzij Ogris z dvema brhkima natakarcama sprejel po stari navadi z dobro kapljico vina, nakar so svatje in gostje zasedli razsežne prostore gostilne. Tudi gospod župnik Mihor iz Kotmare vasi je prišel, da je izrekel čestitke svojemu faranu in njegovi izvoljenki.

Ob dobri postrežbi, ob vrisku in petju in veselem razpoloženju je potekalo poročno slavlje do jutranjih ur.

Da bi mladi par spremljali tako veseli in prijetni občutki kot pri poroki nam je mladi par bil in bo še za ročnem slavlju, to iz srca želimo vsi, naprej zvest član naše skupnosti. Na mnoga leta!

KOLENDAR

Petek, 19. september: Jožef
Sobota, 20. september: Evstahij
Nedelja, 21. september: Matej
Ponedeljek, 22. september: Tomaž
Torek, 23. september: Ilus
Sreda, 24. september: Rupert
Četrtek, 25. september: Kleofa

Prva številka Mladega roda je seveda posvečena jeseni in začetku novega šolskega leta. Že prva pesem na ovitku ima jesensko tematiko. Mlada deklica se veseli jesenskega sadeža. Še več pesmic in povestic z jesensko tematiko srečamo v tej prvi številki. Jesen, čas, ko pridni človek zbira sadeže za dolgo zimo, je pričarana pred otrokove oči. Mladostno navdušenje za šolo vre iz pesmice „Prvi korak v svet“. Da bi to navdušenje le trajalo!

Seveda noben mladinski list ne more biti brez pripovedk, ki so otrokom tako blizu. Pa naj si bo to pripovedka iz daljne Kube (Usahli studenec), ali ljudska iz Rezije „Tresi, tresi Grigor“, ki jo je zapisal

Milko Matičelov, znan zbiralec narodnega blaga. In kateri otrok se ne bo nasmehnil ob „Vinski trti“ iz Möderndorferjeve zbirke koroških narodnih pripovedk. Kratki domoznanski sestavki in novice iz narave prinesejo koristno čtivo za otroke. Novice iz narave nam tokrat povejo zanimivosti o poljih, o potočnem raku, o pavu, o neverici in o nosorogu. Pravtako najmlajši nekaj izvedo o Primožu Trubarju, o Brižinskih spomenikih in o Baškem jezeru. Tudi v tej številki ne manjka med otroci priljubljene rubrike Mladina piše. Za prav zvite pa je priobčenih še nekaj ugank.

Mladi rod naj bi naročili starši za otroke, ki ga bodo gotovo radi prebiral doma in v šoli.

Tržiški večer v Borovljah

Občini Borovlje in Tržič že dalj časa sodelujeta. Že večkrat so obiskale športne ali prosvetne skupine iz tržiške občine Borovlje. Tudi pretekli petek je prispelo iz Tržiča več skupin, ki so v borovljski kinodvorani izvedle lep kulturni spored. Ta „Tržiški večer“ je imel samo eno hibo. Večer je obiskalo izredno malo ljudi. Pomanjkljivo zanimanje borovljskega prebivalstva je obžaloval tudi kulturni referent občine A. Kleiner, ki je pozdravil goste iz Tržiča.

Gostje iz Tržiča so najprej nastopili z godalno skupino. Posebno toplo je pozdravila publika tržiške pevce. Pevski oktet in pevski kvartet bratov Zupanc sta zapela tudi po dve koroški pesmi. Starejše poslušalce sta gotovo navdušila tudi dva citraša. Dva Tržičana pa sta presenetila občinstvo s solo-spevi. Da je okolica Tržiča privlačna, je bilo razvidno z posrečenih diapozitivov, ki so jih prikazali Tržičani. Ob koncu večera je A. Kleiner razdelil med goste nekaj šopkov nageljnov. Borovljski bodo v kratkem vrnili Tržičanom obisk. Kot je rekel A. Kleiner, bo v Tržiču za „Borovljski večer“ gotovo večje zanimanje med občinstvom, kot pa je bilo zanimanje za „Tržiški večer“ med borovljskim prebivalstvom. V tem se gotovo ne moti.

Že večkrat smo pisali o teh kulturnih izmenjavah med obmejnimi občini. Vselej smo se zavzemali za te stike in to sodelovanje pozdravljali. To velja tudi v tem primeru. Moramo pa le omeniti, da je obisk tega večera bil res nerazveseljiv. Borovljska občina se je potrudila, to je treba priznati. Organizatorji so razobesili v Borovljah in v okolici mnogo plakatov, ki so vabili na prijateljsko srečanje. Ne vemo, kaj je Borovljske pripravilo do tega, da prireditve niso obiskali. Funkcionarji brez dvoma mislijo pri tem sodelovanju iskreno in se tudi potrudijo. Ne moremo pa si prihraniti vprašanja, kje so ostali borovljski kulturni delavci in člani borovljskih kulturnih društev!

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TR

„Mladje“ na poti v pekel?

Mladjevci so le dosegli to, kar so hoteli. Dolgo so morali čakati. Božji mlini pač počasi meljejo. Oglasila se je „Nedelja“, slovenski verski list krške škofije, ki ga ureja Jože Vošnjak, za njegovo vsebino pa odgovarja Filip Milonig. Članek o zadnji številki Mladja je „Nedelja“ ponatisnila iz „Družine“ (štev. 17), ljubljanskega verskega lista. Članek v „Družini“ je napisal Peter Gallob.

Krogi okrog „Nedelje“ so sicer zasledovali pisanje nekaterih „mladih“ (z narekovajem hočejo opozoriti na to, da ti niso tako „mladi“ in tudi beseda „nekateri“ je na mestu, saj ne nosi vsak ime Boro Kostanek, Mirko Messner, August Brumnik, Štefan Pinter in Feliks J. Bister), niso pa hoteli razpravljati o takem pisanju. Sodbo o tem pisanju so velikodušno prepustili ljudstvu. Samo ker se je tobrat oglasila „Družina“, so ponatisnili članek v celoti. Tako pravijo.

Za pisca članka v „Družini“ zadnje „Mladje“ obstaja v članku „Mir v maternici“. S polno legalnostjo Peter Gallob razpravlja o ponatisu oziroma o tem prevodu v „Mladju“. Če pride na koncu razpravljanja do sodbe, da takega Mladja po svoji vesti ne more podpirati, je to vsaj eno spoznanje. Huđuje se Peter Gallob posebno zaradi napada na papeža, na katerega zlivajo mladjevci po njegovih besedah gnojnico. Ne uvidim, zakaj pomeni članek „Mir v maternici“ norčevanje iz papeževih okrožnic „Humanae vitae“. Začetek drugega stavka Gallobove kritike me pa močno spominja na stavek iz hišnega reda Mohorjevih dijaških domov. Pa ta podobnost bo zgolj slučajna. Tudi v hišnem redu Mohorjevih domov je govora o zmešanosti in nejasnosti in vrstah našega koroškega dijaštva.

Da bi se ravno s tem prevodom zanesla med Slovence nemška razdiralna in anarhistična misel, zveni nepričljivo. Ali res nimajo Slovenci zadosti soli v glavi, da bi se uprli taki razdiralni in anarhistični miselnosti? Taka razdiralna in anarhistična misel je pridrivala iz Nemčije med Slovence že večkrat, piše Peter Gallob. Presnete ideologije, vse so prišle med Slovence iz Zapada. Za svetnike mladjevci res niso strokovnjaki. To dejstvo pa meče senco tudi na Plešivec in na celovško bogoslovje. Nekateri mladjevci so leta preživeli v teh zavodih.

Nobene kritike brez poduka. Prevajalci naj bi upo-

rabili svoj čas za lastno kulturno ustvarjanje, pravi Peter Gallob. Ima prav. Toda menim, da je prevod upravičen. To potrjuje „Nedelja“ sama. Iz lista je namreč razvidno, da zanimata papeževa okrožnica in pilula tudi koroške Slovence. Kar pogledjmo nedeljo štev. 37, stran 5 in preberimo članek „Radi bi vedeli...“. Res je, da imajo koroški Slovenci veliko dela z narodnimi nasprotniki. To pa mladjevcem ne odvzema pravice, razmišljati in razpravljati tudi o papeževih odločbah.

„Nedelja“ nam še pove, da so se o zadnji številki „Mladja“ razgovarjali tudi na duhovniškem sestanku v Trzizmu. Bodo mladjevci veseli. Se vendarle govori o problemu, ki so ga s prevodom postavili na diskusijo. V Trzizmu so vprašali strokovnjaka prof. dr. Jevnikarja, ki je na zborovanju govoril o „Sodobnih tokovih v slovenskem slovstvu“, kaj meni o Mladju. Ta je po „Nedelji“ odgovoril, „da bi koroški mladjevci morali predvsem izhajati iz ljudstva in ne biti tako ‚internacionalni‘ in da bi se morali, preden se iz vsega norčijejo, naučiti slovenščine“. Kratka kritika, če je „Nedelja“ prinesla celoten odgovor g. Jevnikarja. Kaj se pravi v literarni kritiki „izhajati iz ljudstva“? Verjetno je imel kritik v mislih obravnavo domačih problemov. Ali ne zavzemajo le-ti žal absoluten del Mladja? Internacionalizma so se mladjevci naučili verjetno ob branju novejšega slovenskega slovstva. Tam najdemo dosti internacionalizma. V Sloveniji pa izide po besedah dr. Jevnikarja (citirano po „Nedelji“ štev. 37, stran 6) „že marsikaj takega, kar ima evropsko vrednost“. Toda sodba velja samo za Slovenijo. Treba je tistim tam v Ljubljani ugajati. Za zamejstvo veljajo drugi kriteriji. Čudna logika strokovnjaka iz Trsta. Mladjevci verjetno sami čutijo, da njihov almanah ni evropskega pomena, morda je slovenskega, prav gotovo pa je lokalnega, koroškega. Ali je Jevnikar povedal zbranim gospodom, kar so hoteli slišati? S kratko kritiko je zatrl vsako nadaljnje razpravljanje. Pridal ji je še zven neznanja slovenščine mladjevcev. Z nepismenimi pa nima noben rad opravka.

Lastnega mnenja „Nedelja“ nima. Rada pa citira. Iz stališča „Nedelje“ se da razbrati, da je Mladje na ravni in gladki poti v pekel. Presneti nemir zaradi članka „Mir...“.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

VABILO

na predstavo drame Antona Pavloviča Čehova

TRI SESTRE

ki jo bo ansambel Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru v nedeljo 28. septembra 1969 ob 15. uri uprizoril v Mestnem gledališču v Celovcu.

Vstopnice v predprodaji pri vseh krajevnih prosvetnih društvih in eno uro pred pričetkom predstave pri gledališki blagajni.

Ljubitelji odrske umetnosti prirčno vabljeni!

„Tri sestre“

(Nadaljevanje s 3. strani)

gele Jankove (posrečen, primerno balno intoniran lik, vendar za odtenek premočno karikiran), sveža, krhka, nežna Irina (Bogdana Bratuževa je vlogi podelila impresiven žar hrepenenja, v razočaranju, obupu je bilo premalo mladostne mehkoobe, ki jo zahteva vloga), Olga, najstarejša od treh sester, ki je najstvarnejša in tudi najodpornjša (Breda Pugljeva jo je izoblikovala kot mir, ki hoče to ostati vsemu navkljub, pa kljub temu ne more; druge komponente so bile manj izražene), Kuligin, z vsem spravljani, vse požirajoči Mašin mož (Boris Brunčko ga je uspešno predstavil v njegovi tragikomičnosti, občasno z nekaj preveč poudarka na komičnosti), Veršenin, napovedovalec sreče v

daljni prihodnosti (Anton Petje je zaigral to vlogo nekje na meji med iskrenostjo in pozerstvom, kar končno ustreza tudi besedilu...), Tuzenbah, iskalec sreče sedaj (naravnostnega, preprostega človeka je Rado Pavalec zaigral s precejšnjo prepričljivostjo, lep dosežek na njegovi igralski poti) in starka Anfisa (Milena Godinova jo je predstavila s primerno toploto in dobrodušnostjo). Neodločnega, nihajočega Andreja je igral Dušan Mevlja zelo nakazano, nastopili pa so še Franjo Vičar, Roman Lavrač, Boris Kočevar in še nekateri.

Realistično razpoložensko sceno je pripravil Niko Matul, primerno pa so jo dopolnjevali kostumi Alenke Bartlove.

„Kraški teden“ na Tržaškem

V nedeljo so v Repnem na Tržaškem zaključili s „Kraško ohceljo“ in veliko folklorno prireditvijo prvi „Kraški teden“. Kraški teden je v sodelovanju z domačini in s Slovensko prosvetno zvezo v Trstu organizirala zadruga „Naš kras“. Na tem Kraškem tednu so prikazali s pomočjo raznih prireditev stare običaje Krasa. V Kraški hiši — to je muzeju, ki so ga odprli pred nedavnim in ki so ga postavili s po-

močjo dežele — so pripravili posebno razstavo narodnih noš s področja Krasa. Skozi ves teden je bilo živo zanimanje za to razstavo. Posebno veliko Tržačanov si je ogledalo narodne noše.

Kraško ohcel, pri kateri so oživele vsi stari običaji ženitovanja, je motil v nedeljo dež. Kljub temu se je zbralo mnogo ljudstva, ki je želelo videti, kako so se včasih ženili. Poroke se je udeležilo tudi precejšnje število ljudi v narodnih nošah. Prišli niso le iz okoliških vasi, temveč tudi iz Slovenije in Koroške. Koroško so zastopali na folklorni prireditvi in seveda tudi na poroki pevci prosvetnega društva „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni pod vodstvom Hanzija Kežarja. Ker dež ni hotel prenehati, so morali zapeti pod dežniki. Nastopila sta pri folklorni prireditvi še brežanska folklorna skupina in folklorni ansambel „Ivan Goran Kovačić“ iz Zagreba s hrvaškimi pesmi. Za veselo razpoloženje je poskrbel ansambel „Veseli planšarji“.

Lahko rečemo, da je velika prireditev primorskih Slovencev „Kraški teden“ lepo uspela.

Lep večer slovenskega planinstva

Slovensko planinsko društvo je v ponedeljek priredilo v Delavski zbornici v Celovcu predavanje s skioptičnimi slikami pod naslovom „Vzponi slovenskih alpinistov v Hindukušu in v Alpah“. Predavanje je imel alpinist Stane Belak.

Izredno zanimivo predavanje je številnemu občinstvu zelo ugajalo in zato je še s posebno pozornostjo spremljalo izvajanja predavatelja. Skioptične slike so bile dobre kvalitete in so prikazale napore slovenskih alpinistov, ki so jih le-ti prestali pri vzponih v evropskih in azijskih gorah. Nove za nas so bile slike mogočnih gora v Hindukušu. Te gore namreč sodijo med najvišje na svetu.

Predavatelju se je zahvalil v imenu Slovenskega planinskega društva član odbora dr. Franci Zwitter.

Ob stoletnici smrti Antona Janežiča

Priznana resnica je, da narod ki svoje
zaslužne može časti, časti samega sebel

Josip Stritar

Vrstijo se jubileji, obletnice, spominski dnevi — ob nekaterih se ustavimo, mimo drugih gremo, ne da bi jih opazili. Tudi koroški Slovenci včasih radi pozabljamo na može, ki so si s svojim delom ustvarili trajen spomenik, pozabljamo, da jim moramo biti hvaležni, ker uživamo danes sadove njihovega dela.

Te dni mineva sto let, odkar je umrl naš rojak — slovenski slovnicař in urednik profesor Anton Janežič. Nismo mu dolžni zahvalo samo koroški Slovenci, hvaležen mu mora biti ves slovenski narod, zakaj seme, ki ga je zasejal, je bogato obrodilo. Njegovo delo je bilo vsestransko, bil je neutrudljiv in prizadeven kulturni delavec, ki je zapustil bogato dediščino slovenskemu narodu. Deloval je v sredini 19. stoletja, posebno v 50. in 60. letih, ko je bilo slovensko politično in kulturno življenje v Celovcu zelo razgibano; v času, ko sta slovenski živelj na Koroškem budila in vodila Matija Majar-Ziljski in Andrej Einspieler — to je v času, ko so Celovec imenovali slovensko kulturno središče.

Zibelka je Antonu Janežiču tekla v Rožu. Dne 19. decembra 1828 se je rodil v Lešah, manjši vasi blizu Št. Jakoba. Bližnja okolica je dala še nekaj znanih mož: tu je koval svoje verze in se pogovarjal s svojim sodobnikom Andrejem Susterjem Drabosnjakom „v rajmih“ ljudski pesnik Miha Andreaš; v šentjakobski okolici se je rodil tudi narodni buditelj Matija Ahacelj, pozneje profesor na celovškem liceju in predsednik kmetijske družbe; in končno je to tudi ožja domovina Miklove Zale in Serajnikovega Mirka.

Prvo šolsko učenost je Janežič dobil v takratni šentjakobski šoli, kjer je imela skromen kotiček tudi slovenščina. Nato ga je pot vodila v Celovec. Tu je bil v 20. in 30. letih voditelj in učitelj mladega rodu Anton Martin Slomšek. Že v dijaških in študijskih letih je bil mladi Janežič vsestransko aktiven. Ko so po letu 1848 v Celovcu ustanovili Slovensko društvo, najdemo med prvimi odborniki prav njega. Pozneje je bil učenec znanega dunajskega slavista Frana Miklošiča in končno je postal profesor za slovenščino na celovški realki in na gimnaziji.

Velikega dela, ki ga je Janežič opravil kot šolnik, slovnicař in kot urednik, ni mogoče orisati v nekaj stavkih. Kot šolnik je bridko občutil pomanjkanje dobrih učnih knjig, posebno priročniki za pouk slovenščine so manjkali. Sestavil in izdal je več šolskih priročnikov, kot so berila, slovnice in slovarji. Med njimi je bila vsekakor najvažnejša njegova „Slovenska slovnica s kratkim pregledom slovenskega slovstva in z malim cirilskim in glagoliškim berilom za Slovence“. Izšla je leta 1854 in doživela 10 izdaj. Celih šest desetletij so jo s pridom uporabljali pri pouku slovenščine. S slovnico in s slovarjem (slovensko-nemški in nemško-slovenski) je Janežič mnogo storil za nadaljnji razvoj slovenskega knjižnega jezika. Če pa upoštevamo dejstvo, da so iz njegovih beril in drugih priročnikov nastale pozneje znane Skelove čitanke, lahko mirno trdimo, da je prav Janežič položil prve temelje uspešnemu pouku slovenskega jezika na srednjih šolah.

Janežič pa ni znal buditi pri mladem rodu samo ljubezen do matere jezika, do slovenščine, marveč si je prizadeval, da bi mladina vzljubila tudi slovensko leposlovje, slovensko književnost. Zato ni nič manj pomembno njegovo mentorsko in uredniško delo. S svojimi publikacijami (Slovenska Bčela, 1850-53; Glasnik slovenskega slovstva, 1854; Slovenski Glasnik, 1858-68; Besednik, 1869; Cvetje iz domačih in tujih logov, 1860-67) je nastopil prav takrat, ko so doraščali mladi slovenski pesniki in pisatelji, ki niso mogli niti niso smeli biti zadovoljni s takratnimi literarnimi razmerami v Ljubljani — ne z Bleiweisovim utilitarizmom niti z Novicami, ki so odmerjale slovstvu le skromen kotiček. Slovenci smo v tistem času nujno potrebovali samostojno literarno glasilo. In takrat se je začelo Janežičevo literarno-organizacijsko delovanje.

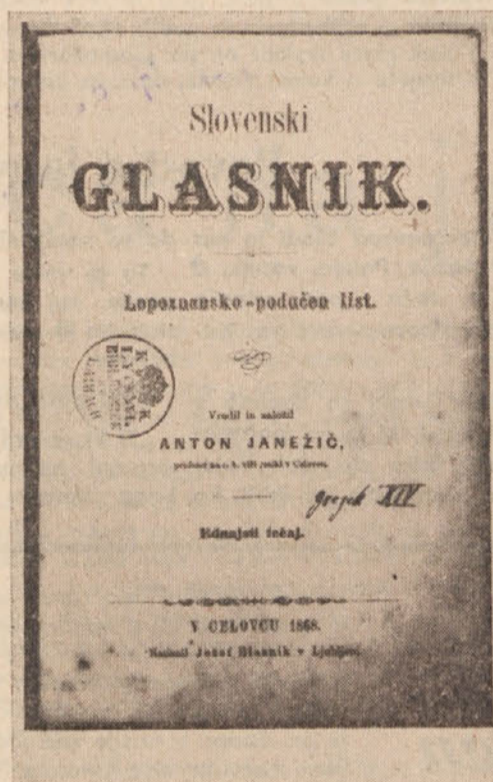
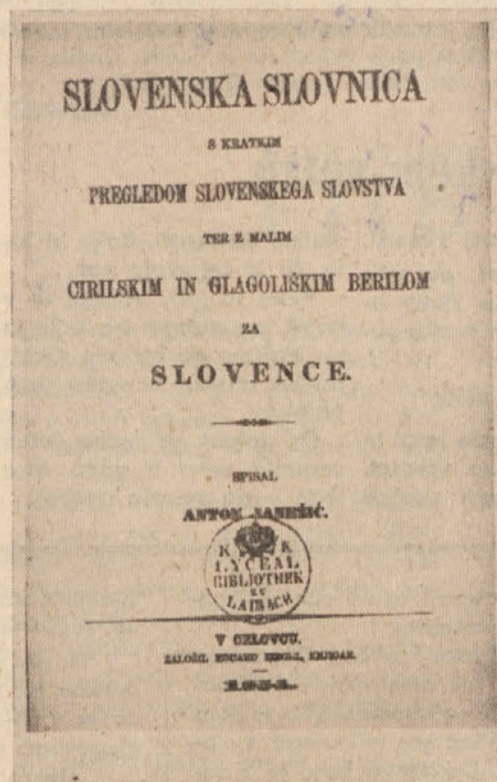
V začetku julija 1850 je v Celovcu vzletela prva „Slovenska Bčela, podučen in kratkočasen list“, katerega program je bil zajet v urednikovih uvodnih besedah: „Namen tega leposlovnega časopisa je slovenskega

duha in ljubezen od mile materinščine zbuditi in oplemeniti in predrage brate z domačim slovstvom in tudi s slovstvom drugih slovanskih bratov seznaniti.“ Da bi ta načrt izpeljal, je urednik Janežič pritegnil k sodelovanju vse takratne pesnike in pisatelje, starejše in mlajše. Leposlovje v Bčeli je bilo seveda začetniško in še okorno, brez estetske vrednosti, vendar pa je prav Bčela bila nekakšna šola pripravljavnica mladega rodu, ki je čez nekaj let nastopil v Slovenskem Glasniku, najpomembnejši Janežičevi publikaciji. Slovenski Glasnik s prilogo Cvetje iz domačih in tujih logov je opravil častno nalogo kot prvo slovensko literarno glasilo, namenjeno predvsem izobražencem. Doraščajoča mladina, ki je dozorevala v šolskih

Da bi mogel objavljati tudi obširnejše literarne stvaritve, je Janežič v letih 1861-68 izdajal h Glasniku prilogo, ki je izhajala pod naslovom Cvetje iz domačih in tujih logov. Tu je leta 1866 izšel prvi slovenski roman — Jurčičev „Deseti brat“. V Cvetju pa so se slovenski bralci lahko seznanili tudi s prevodi iz zakladnice svetovne književnosti. Sofokles, Vergil, Schiller, Lermontov in druga imena pričajo, da je šlo Janežiču za to, da bi poučeval, vzgajal in širil obzorje slovenskega bralca, zakaj zavedal se je, kolikšnega pomena je širjenje literature in kulture prav pri malih narodih, ki se šele borijo za svoj obstoj in veljavo.

Mladim Janežič ni bil samo mentor, temveč jih je tudi gmotno podpiral s tem, ko jim je pošiljal skromne honorarje za njihove prispevke. Eden izmed Glasnikovih sodelavcev je bil tudi mladi Janez Mencinger, ki se urenika Janežiča v svojem spisu „Moja hoja na Triglav“ takole spominja:

„Tukaj, visoko na rebrih triglavskih, sva se (mišljeno je z Erjavcem — op. p.) živo spominjala, kako nedosežno višje so se na Dunaju spenjale naše nade, kadar smo snovali zlato bodočnost sebi in narodu, in kako smo hkrati trezno in skromno obdelovali slovstvo in slovenščino... vezalo nas je zvesto zanimanje za slovstvo sploh in za slovenščino posebej in vsi smo tedaj pisali v Janežičev Glasnik dokaj pridno. Gotov večer v tednu smo se shajali v gostilni Bordolo

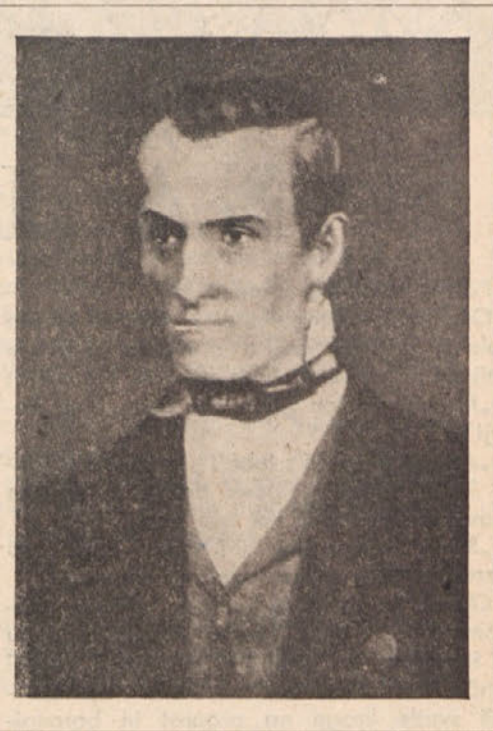

literarnih krožkih in objavljala v rokopisnih listih (Slavija, Vaje idr.), se je odzvala vabilu Glasnikovega urednika in resnično se je Janežiču posrečilo združiti v svojem listu vse takratne slovenske književnike. Ko prelistavamo strani Slov. Glasnika, se ne srečujemo le z imeni koroških sodelavcev (Majar, Einspieler), temveč tudi z imeni poznejših slovanskih klasikov — Simona Jenka, Frana Erjavca, Frana Levstika, Josipa Stritarja, Josipa Jurčiča, Simona Gregorčiča, Janeza Mencingerja in drugih.

Nekateri so Janežiču kot uredniku očitali preveliko popustljivost, menili so, da je premalo borben in kritičen. Vendar pa je prav v njegovem Glasniku, saj je bil v tistem času edino glasilo, ki se je lotevalo slovstvenih vprašanj nekoliko globlje, mlada generacija izbojevala boj za Prešerna; prav tu je reševal slovensko literaturo Josip Stritar, tu je objavil prvi slovenski literarni program Fran Levstik in v Glasniku so mladi vodili svojo borbo za zdravo kritiko; tu so nastopili možje, ki so pozneje postali ideologi in voditelji literarnega življenja na Slovenskem.

poleg Terezijanišča. Tam smo pri svoji mizi kritikovali, modrovali, načrte snovali ter se sploh moško veljavili, čeprav smo zmerno pili... Skozi eno leto in dalj smo se ondi shajali na večere modricam posvečene — Kadar pa je kdo izmed nas prejel od urednika Janežiča petkrat zapečaten pismo, kar smo imeli vselej že nekako naprej zračunano, tedaj je bilo to vsej petorici titulus mensae. Srečni prejemnik je bil zares srečen, ker je navadno več prejel, nego je prej pričakoval, in rad je plačal, kar je večina odločila po previdnem preudarku. Trčili smo na zdravje blagega urednika Janežiča, ki naših pravecev ne ceni samo visoko, ampak jih celo više plačuje, nego smo jih sami cenili, in iskreno smo želeli sijajen uspeh listu, uredniku in pisateljem.“

Slovenski Glasnik je moral po desetih letih uspešnega delovanja prenehati, s njim je zamrlo tudi Cvetje. Toda to ni bilo tako tragično, kajti mlada generacija, ki je prav v Slovenskem Glasniku izbojevala tako imenovani generacijski boj, je dozorela in bila je pripravljena za samostojen nastop. Tako je

Janežič mirne duše prepustil uredništvo in organizacijo novega literarnega lista mladim in leta 1870 je z dunajskim Zvonom dobil Glasnik vrednega naslednika. Že v prvi številki Zvona je urednik Josip Stritar zapisal naslednje besede

„Glasnika ni več, naslednik njegov je Zvon. Tukaj se mi zdi ne le najboljša prilžnost, ampak tudi sveta moja dolžnost, da posvetim nekoliko srčnih besed v hvaležen spomin možu, katerega življenje, pred kratkim tako nenadoma pretrgano, bilo je vse posvečeno duševnemu, zlasti lepoznanstvenemu napredku slovenskega naroda. Kakor bi ne mogel dolgo preživeti svojega najljubšega sina ‚Glasnika‘, katerega je zdrževal v najslabših časih z vso svojo močjo, šel je kmalu za njim. Bil je rajni Janežič mož, kakršnih nam je najbolj potreba. Malo se je govorilo in pisalo o njem; niso ga slavili in kadili mu po časnikih, čitalnicah in gostilnicah. Na tihem, skoraj pozabljen je delal v daljnem, najbolj izpostavljenem, slovenstvu skoraj že izgubljenem mestu, ne za dobiček, ne za slavo. — Janežič nam je najlepši zgled čistega, marljivega in poštenega rodoljuba; posnemajmo ga vsi!“

Ko je že govora o Janežičevih zaslugah za razvoj slovenske književnosti in kulture, ki si jih je pridobil kot urednik, je treba omeniti njegov delež pri ustanovitvi Mohorjeve družbe, znane ljudske knjižne založbe. Leta 1851 je stopila v življenje, sprva imenovana Mohorjevo društvo, in med ustanovitelji in prvimi sodrujniki je bil poleg Andreja Einspielerja tudi Anton Janežič. Do svoje smrti je urejeval njen Koledar in Večernice.

Bil je resnično neutrudljiv in poln načrtov. Čeprav že zapisan smrti, je leta 1869 osnoval še zadnje svoje glasilo — poljudni in poučni list Besednik. Sanjal pa je še o znanstvenem časopisu, vendar je prej omagal. Star komaj 40 let, je umrl 18. septembra 1869.

Leta 1876 so na Janežičevi rojstni hiši v Lešah odkrili spominsko ploščo. Josip Stritar, ki se je slavnosti osebno udeležil, je takrat objavil v Zvonu prisrčno napisan spominski članek, kjer med drugim takole pravi o Antonu Janežiču:

„... druga, sposobnejša peresa bodo dostojno slavila obile zasluge, katere si je pridobil pokojnik z neutrudnim delovanjem za razvoj slovenskega slovstva. Naslednje vrstice nimajo tega namena. Pišem jih pokojniku v spomin, kakor vržemo umrlemu prijatelju peščico prsti v odprto jamo. Poudariti hočem eno lastnost njegovo, morebiti najsijajnejšo v njegovem čistem, zglednem značaju. Kdor je nekoliko izkusil življenja, kdor ga je opazoval z ostrim pogledom, kdor se ni dal slepiti lepim besedam, sijajnemu videzu, on ve, da ena izmed najbolj redkih prikazni v življenju je nesebičnost... in to redko lastnost nahajamo v Janežičevem značaju — Nam vsem, sedanjim in prihodnjim, bodi Janežič zgled čistega domoljubja, zgled neutrudnenga, skromnega, a uspešnega delovanja narodu v čast in korist...“

Resnično bi se lahko mi, ki živimo sto let pozneje, v popolnoma drugačnih razmerah, ko hočemo oblikovati boljši svet, ko govorimo o novem Človeku, lahko marsičesa naučili pri naših velikih prednikih. Tako tudi pri Antonu Janežiču, ki je v svojem kratkem življenju žrtvoval vse svoje sposobnosti za kulturno rast in napredek slovenskega naroda, posebno pa za nas koroške Slovence.

Bodimo mu hvaležni!

NA LOVU

Pozno poletno popoldne je.

Oče se je preoblekel v zeleno lovsko obleko, pripravil puško in palico, si obesil daljnogled okoli vratu in zaklival v kuhinjo: „Mama, na lov grem. Do teme bom nazaj!”

„Ali, ali smem iti s teboj?” je zaprosil Hanzí, ki je bil na očetove trofeje in uspehe prav tako ponosen kot oče sam.

„Smeš. Samo tiho boš moral hoditi po gozdu in čisto mirno sedeti na drevesu.”

Odpravila sta se in takoj za gasilskim domom zavila v gozd. Hladno je bilo v gozdu in temačno. Le malokje so prodrli zadnji sončni žarki skozi gosto bukovo listje in risali svetle kroge na praprotni in borovničevje. Oče in Hanzí sta počasi stopala. Ozirala sta se na vse strani in prisluškovala, pa nista opazila nobene živali. Prezgodaj je še bilo. Srne in jeleni pridejo šele ob mraku iz grmovja in se pasejo po jasadah in obrobni njivah.

Prišla sta do hrasta, na katerem je bil v visokih vejah sedež za lovca. Ure in ure presedi lovec na njem, čaka na divjačino in jo opazuje. Dober lovec mora dobro poznati svoj revir in živali v njem. Ko jih večkrat opazuje, spozna, katere živali so zdrave in krepke, katere so bolne in slabotne in tako godne za odstrel.

Počasi se je začelo mračiti. Močna srna z dvema mladičema je stopila iz gozda in se začela pasti po travi. Niso dolgo ostali. Kmalu so spet izginili. Potem se je prikazal srnjak. Hanzí je z daljnogledom obro razločil lepo rogovje. Pa tudi srnjak je kmalu

izginil. Verjetno si je šel gasit žejo k potoku.

Nekaj časa je bilo vse mirno, potem pa se je priplazila na jaso lisica s petimi mladiči. Očetu in Hanziju je zastala sapa. Kaj takega še nista videla. Kot mladi kužki so skakale lisičke okoli matere. Plezale so po njej, jo grizle v rep in ušesa, ji skakale na hrbet in lajale od veselja. Stara lisica je vse mirno prenašala. Le z gobcem jih je suvala po tleh in preobračala na hrbet. Hanzí in oče nista videla nič drugega kot nešteto majhnih nogic in repkov.

Oče je že nekaj časa meril puško na to

VLADO FIRM

Muca rednica

Muca Črnorepka je sedela pod pečnico in nič več ni predla. Dolgi brki so se jih povešali. Pred nekaj dnevi so se njene črne bele mačice še podile okoli nje, jo cukale za ušesa in vlekale za rep, s katerim je urno mahala. Male mačice so ga lovile in v mehko gosto dlako zasajale svoje ostre zobke. Kadar pa so bile lačne, so se stisnile k njej. Toplo jim je bilo, napile so se mleka in naperih trebuščkov zadremale. Muca Črnorepka pa je predla in jim s hripavim jezičkom čistila umazane kožuške. Budno je pazila nanje pri igri in na sprehodih. Če so bile poredne, jih je z mehko šapico ošvrknila.

Nekega dne pa, ko so ji mlade mačice ušle in se same lovile in podile ob vedno nemirnem potočku za hišo, jim je spodrsnilo in popadale so v vodo. Mali valovi so jih odnesli, kdo ve kam. Muca Črnorepka je ostala sama. Mijavkala je okoli hiše in še jesti ni marala več. Čez nekaj dni, ko jo je lakota prisilila, da se je splazila na polje in si tam ulovila tolsto miš, se je v deževnem vremenu vsa mokra vrnila domov. Zlezla je v svoj stari topli kotiček, v pečnico, kjer je leže na stari volneni krpi skušala zadremati. Vzdrabili pa so jo težki gospodarjevi koraki. Oči so se ji zelenkasto zasvetile. Pred seboj je videla široko dlan in na njej tri majcene neboljene miške.

„Na, muca, na!” ji je prigovarjal gospodar in jih stresel pred njen gobček. „Našel sem jih v gnezdu, nepridiprave male. Le pohrustaj jih.”

Majcene miške so se splazile do njenih šapic, iz katerih so moleli ostri kremplji. Rahlo cviljenje ji je pozvanjalo v ušesih. Kako so bile nerodne. Kot poper male in črne miške očke so plaho strmele v žareče mačje oči. Tudi njene mačice so mijavkale, če so se stisnile k njej. Gledala je žive sive kepice z dolgimi repki. Naposled je vstala. Iztegnila je jeziček in rahlo obliznila najbližjo miško, ki se je prevalila na hrbet. Črnorepka je zapredla in se prav previdno ulegla. Brž so vse tri miške izginile pod njeno gosto dlako. Toplo jim je bilo in ko so se prerivale pod njenim trebuhom, so kmalu staknile sladko mleko dobrosrčne muce in ji nato zadremale med šapicami, prav kakor nekoč njene mačice. Muca pa je predla, mahala z repom in pazila nanje.

Tako so miške rasle, se podile okoli Črnorepke, ji plazile po hrbtu, se ji obešale na ušesa in ji prek glave skakale na tla. Gospodarjeva družina pa je strmela in se čudila. Čudila se je in smejala in komaj verjela, da so to res miške, sive miške in muca Črnorepka.

Povest o jesenskem vetru

Veter povsod blodi in ves da so nanizani sami zlatniki. zlatimi oblekami. Bolje bi bilo, če bi šel svojo pot...
To je vetru všeč, pa reče lo, če bi šel svojo pot...
Veter se jezí, požene se v gozd, mu potrga vse listje in ga raztrese do korenin. Gozd pa tuli in očee za svojo zlato obleko.

Neke jeseni se zaplete v Zlati gozd pa pravi: „Ti bi se rad samo igral in Od takrat se vsako jesen nelega listja ves zlat. Veter nagajal, nič pa ne vprašal, zaganja veter v gozd, trga piha, zlato listje pa drhti, ko koga skrivam pod svojimi listje in ga odnaša s seboj.”

V novo šolsko leto

Vsi z veseljem v novem šolskem letu smo se v šoli zbrali,

da bi znanja novega, učenosti nove zopet si nabrali;

vsi marljivo nove knjige, zvezke nove bomo spet vzljubili,

da iz njih veliko pametnega, novega bi se naučili,

da v ponos bi staršem in pa naši šoli, prav zares vsi bili.

Robert Hlavaty

22

Ciklamen

JANKO KERSNIK

V Borju pa je bilo ta dan vendarle vse nekako praznično in mlado in staro, vsak, kdor je mogel iz hiše, vse je bilo zbrano po glavni ulici in na majhnem prostoru pred famo cerkvi.

Graščak Meden je praznoval danes svojo poroko z Boletovo guvernanto, in da se to ni godilo brez šuma in hrupa, nego z vso blestečo oholostjo in kmetsko baharijo — za to je skrbel Meden sam.

Godcev in piskačev seveda ni bil naročil, kajti to misel mu je bole še pravočasno pregnal; goslov in svatov pa je povabil, kolikor je z nancev premogel — da so le dolgo suknjo nosili; svojih kmetskih sorodnikov se tudi ni mogel izogniti — in sorodniki njegovi so bili sploh skoro samo kmetje — pa v cerkev jih ni pustil, nego samo na odhodnjo jih je bil poklical ter jim pripravil cel polovnjak vina. Tako radodaren še nikdar ni bil kakor danes, in ko se je pripeljali s svati do pregraje, katero so bili improvizirali borjanski fantje, da jim odkupi ženin nevesto, vrgel jim je celih dvanaest goldinarjev; pričakovali so jih bili seveda najmanj trideset.

Sedaj se je pripeljala dolga vrsta kočij in vozičev pred famo cerkev, vse polno svatov; gospodje so nosili vsi široke šope cvetic v petljicah ter opravljeni bili jako različno, kakor je tu v takih prilikah pač navada v naših malih mestih in trgih: poleg najnovejšega fraka videti je bila obnošena črna suknja nad rdečelisastoj in sodnijski

kancelist je tičal celo zaradi cestnega blata v visokih škornjih, pa nataknil si vendar bele rokavice.

Tudi ženski del svatov je bil jako različen. Okrajnega glavarja soproga in Boleška sta bili opravljeni po najnovejšem „Bazaru” in vzbujali sta občno pozornost, ko se jima je pri izstopu iz kočije vleklo dobršen kos svilnatega, s čipkami obrobljenega krila po tleh. Lekarjeva žena je z zavistjo gledala za njima, kajti ona je imela tibetno krilo brez vlečke.

Nevesta je bila belo opravljena in, kakor je to tudi navada, malo objokana.

„Krilo iz brokata ima,” šepnila je čitalnična krčmarica, stoječa med gledalci, svoji sosedinji, „to ji je ženin kupil.”

„Ali ona nima denarja?” vpraša ista.

„Niti groša, saj ga ima ženin dovolj.”

„Ta pa, ta; toda tišči ga!”

„Krompir bo jedla pri njem in kislo zelje!” oglašila se davkarski sluga za njima.

„Ah, kaj šel! Jaz pravim, da bo ona hlače nosila,” meni krčmarica.

„Toda brez žepov,” smeje se oni.

„Oj, tu je pa naš doktor!” oglašila se zopet ona ter kaže na Hrasta, kateri je bil ravno pred njimi z okrajnim sodnikom stopil iz voza.

Dobre volje je bil videti in krog usten mu je igral ironičen smehljaj.

„Pravili so enkrat, da bo ta vzel tole Boletovo —” omeni po tihem eden poleg krčmarice.

„Saj so tudi pravili, da jo bo tisti suhi davkarski pisar vzel,” oglašila se le-ta jezno.

„Da, da, naš adjunkt Megla,” pritrudi davkarski sluga.

„Tisti Megla, da, tisti nemškutar! Kdo bo tega piškavca jemal?” huduje se čitalniška krčmarica; jezna je bila še vedno in ubogega Meglo, odkar je bil v istini izstopil iz

čitalnice, kakor je bil oni kresni večer zažugal. „Glej ga no, saj je tudi med svati!”

In res se je bil Megla ravnokar pripeljal mimo teh kritikov ter s tremi drugimi lezel iz voza. Opravljen je bil danes v čisto nov frak, kateri se je na smešen način opletal njegovega suhega, dolgega života.

„Danes so ga prestavili v K...,” deje sluga.

„No, hvala Bogu; pri nas samo zdražbe dela,” odgovori zadovoljno krčmarica. —

Medtem so bili že skoro vsi svatje v cerkvi in množica gledalcev je drla sedaj za njimi poslušat, kako bosta ženin in nevesta svoj usodepolni „da” izpregovorila.

Cerkveno opravilo je bilo kmalu končano, zlasti ker se stari gospod dekan z nemškim, tukaj v Borju neobičajnim ogovorom ni hotel dolgo mučiti; potem pa so se odpeljali vsi vozovi po blatni, le tu in tam debelo posuti cesti profi Drenovemu; kajti gostoljubni Bole si z ozirom na staro prijateljstvo z Medenom, in ker je bila Elza sedaj skoro del njegove rodbine, ni dal kratiti pravice, da ne bi priredil svatom obeda v svojem gradu. Medenu je bilo pa to še bolj po volji.

Jako mnogobrojna družba je bila zbrana nocoj na Drenovem; došlo jih je tudi mnogo, kateri se zaradi pomankanja vozov prej niso mogli v cerkev peljati, in pri izvrstnem obedu se je razvnela živahna zabava. Med svati jih je bilo mnogo, kateri so nocoj v prvič šampanjca pili.

Nevesta se je bila preoblekla v navadno popotno opravo, kajti po polnoči sta nameravala novoporočenca odpeljati se na Nemško, kakor je trdil Meden, obiskat nevestine sorodnike; izmed njih je bil samo eden, sicer na Dunaju bivajoči bratranec Elzin, navzočen pri poroki; drugi zaradi oddaljenja niso mogli priti.

(Nadaljevanje sledi)

Pravljica o kavi

Živel je pred davnimi stoletji pastir, ki je ovce in koze pasel ob izviri mogoč. afriškega Nila. V skalni duplini v bližini pa je živoraril pobožen star puščavnik. Odrekel se je bil svetu in se umaknil v samoto. Tam je živel samo svojemu gospodu, sončnemu bogu Henku.

Zdrava pastirjeva čreda se je kar nenedoma spremenila nekako na hudo. Pastir se je zatekel k samotarju po svet in pomoč. Ves v skrbeh mu je potožil, da je njegova drobnica gotovo začarana. Uboge živali da so nemirne podnevi in da malo ali nič ne spijo ponoči. Le skačejo in begajo naokoli, blejajo in mekečejo. Sveti mož da naj mu pomaga, je prosil obupani pastir.

Puščavnik je bil moder mož in je kaj kmalu dognal, kaj vznemirja pastirjeve ovce in koze. Opazil je, da se s posebno vnemo pasejo po temnozelenem grmovju.

To grmovje je bilo lepo in vabljivo tudi za oko. Med podolgovatimi, velikimi listi so se bli pred časom nasmihali šopki snežnobelih cvetov. Kako prijetno so dehteli, se je spomnil samotar. Opazoval je drobnico, ki je slastno obirala sočno listje in temnordeče jagodne plodove, nastajajoče iz belih cvetov. Ugriznil je v podolgovato jagodo. Mesna plast ni bila niti neokusna. Med zobmi mu je ostalo seme, dvoje zrn, na eni strani plaskih, na drugi vzbočenih. Zmlel je trdo in zobmi. Nič posebnega. Žvečil je trdo in grenko listje in požiral slino. Nekaj mora biti v tem, si je dejal, da živalim tako prija in jih tako razburja. Pa je tisto noč tudi sam zaman čakal spanca. Budno je gledal v zvezdnato nebo. Čil in svež je pozdravil jutranjo zarjo, znanilko moči in gospostva Hekujevega in se ji poklonil v zbrani molitvi. Zdaj je vedel, da živali niso začarane. Njihove budnosti je kriv gm.

Po dolgem preskušanju in kuhanju plodov, ki pa se ni obneslo, je puščavnik končno po praženju semen dognal, kako se na primeren način tudi človek more okrepiti in osvežiti s plodovi rastline. Posihmal mu je bila samota znosnejša, tudi pastir ni bil ravno redek njegov gost.

To je bilo v davnih časih tam nekje med izvirkami Belega in Madrega Nila. Tam je pradedovina kavinega grma, je zibelka zdaj po vsem svetu tolikanj priljubljena kave.

